

Κατάθλιψη ως συνέπεια της παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης

Depression as a result of child abuse and neglect

Authors: Γιώργος Παράσχου¹, Χριστιάνα Κούτα².

1. Τμήμα Νοσηλευτικής Σχολή Επιστημών Υγείας, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

2. BSc, Msc, PhD, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Εισαγωγή: Σύμφωνα με σύγχρονα επιδημιολογικά δεδομένα, η κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών από το οικογενειακό τους περιβάλλον παρουσιάζει αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα τα παιδιά, όντας έφηβοι ή ενήλικες να αντιμετωπίζουν αριθμό προβλημάτων, όπως διαταραχές διάθεσης και συμπτώματα κατάθλιψης. Ως διαφάνηκε, η κακοποίηση και η παραμέληση κατά την παιδική ηλικία επενεργεί αρνητικά στην μετέπειτα ποιότητα ζωής του ατόμου, με πιθανή την ανάπτυξη επικίνδυνων συμπεριφορών.

Σκοπός: Είναι η διερεύνηση της ανάπτυξης συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και ενήλικη ζωή ως επακόλουθο της κακοποίησης και παραμέλησης κατά την παιδική ηλικία.

Υλικό και μέθοδος: Η αναζήτηση της σχετικής βιβλιογραφίας έχει γίνει στις βάσεις δεδομένων: PubMed, Cinahl και ProQuest, με την χρήση και συνδυασμό λέξεων: «depression or depressive disorder or depressive symptoms», «neglect or abuse or mistreat or maltreat», «young adults or adolescent or teenagers» και «family or families or parents or siblings». Η αναζήτηση έγινε στην Αγγλική γλώσσα, στην Ευρωπαϊκή και Διεθνή βιβλιογραφία και η χρονολογική περίοδος που έχει επιλεγεί είναι από το 2015 έως το 2020. Επίσης έχει γίνει χρήση του PECO για τον καθορισμό ερευνητικού ερωτήματος.

Αποτελέσματα: Κατά την ανασκόπηση και ανάλυση των μελετών, έχει φανεί ότι η κακοποίηση και παραμέληση στην παιδική ηλικία σχετίζεται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και ενήλικη ζωή του ατόμου.

Συμπεράσματα: Η κακοποίηση και η παραμέληση από το οικογενειακό περιβάλλον, και όχι μόνο, φάνηκε να σχετίζεται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και ενηλικίωση. Αυτό οδηγεί σε σωρεία προβλημάτων τόσο για το άτομο όσο και για την κοινότητα της οποίας αποτελεί μέρος.

Λέξεις κλειδιά: depression, abuse, neglect, children, family

Abstract

Introduction: According to recent epidemiological data, the abuse and neglecting of children from their family environment has increased during the past years, resulting in the occurrence of mood disorders and depressive symptoms when adolescents. This has an impact on a person's quality of life while making possible the development of dangerous behaviors.

Aim: Is to examine the development of depressive symptoms in adolescence and adulthood as a result of child abuse and neglect.

Material and Method: The relevant literature has been searched in the databases of PubMed, Cinahl and ProQuest, with the use and combination of the words «depression or depressive disorder or depressive symptoms», «neglect or abuse or mistreat or maltreat», «young adults or adolescents or teenagers», «family or families or parents or siblings». The present research was conducted in English, in the European and International literature while the chosen chronological period is from 2015 to 2020. PECO has, also, been utilized for the determination of the research question.

Results: Reviewing the results of the studies analyzed, it was found that abuse and neglect during childhood are associated with the development of depressive symptoms in adolescence and adulthood.

Conclusions: Abuse and neglect not only by the family environment, but in general, appeared to be associated with the development of depressive symptoms in adolescence and adulthood. This leads to the occurrence of several problems not only for the individual but for the community of which he/she forms part of.

Keywords: depression, abuse, neglect, children, family

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παιδική κακοποίηση και παραμέληση αποτελεί παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο άρρηκτα συνδεδεμένο με σωρεία προβλημάτων τόσο στην εξέλιξη της κοινωνίας, όσο και στην ανάπτυξη του θύματος. Έρευνα που έλαβε χώρα στις Η.Π.Α. από δείγμα παιδιών ηλικίας 2 έως 17 ετών, κατέδειξε πως 1 στα 4 παιδιά έχει βιώσει κάποια μορφή παιδικής κακοποίησης κατά τη διάρκεια της ζωής τους, με αποτέλεσμα να παρουσιάσουν διάφορες επιπτώσεις όπως σωματικά συμπτώματα και διαταραχές διάθεσης, με κυριότερη διαταραχή την κατάθλιψη και τις σκέψεις αυτοκτο- νικού ιδεασμού (Bohman et al., 2010). Ευρύτερα η κακοποίηση χωρίζεται σε τέσσερις κατηγορίες, την σωματική, την ψυχολογική/συναισθηματική κακοποίηση, την σεξουαλική κακοποίηση και την παραμέληση. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η παιδική κακοποίηση ή παραμέληση ορίζεται ως «η κακοποίηση ή κακομεταχείριση παιδιού που περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη που αφορά στη ζωή και στην ανάπτυξη του παιδιού, στα πλαίσια μια σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης και δύναμης» (World Health Organization 2020). Αξίζει να τονιστεί πως η παιδική κακοποίηση και η παραμέληση αποτελούν αφητηρία διαφόρων προβλημάτων, κυρίως σχετιζόμενων με την ανάπτυξη του ατόμου. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι μειωμένες εκπαιδευτικές επιδόσεις, η χρήση ουσιών, οι επαναλαμβανόμενες εισαγωγές σε κέντρα ψυχικής υγείας, οι κοινωνικές δυσκολίες, οι επικίνδυνες συμπεριφορές, ο αυτοτραυματισμός και η αυτοκτονία (Bohman et al., 2010). Σύμφωνα με τα σύγχρονα επιδημιολογικά δεδομένα, η κακοποίηση και η παραμέληση παιδιών από το οικογενειακό τους περιβάλλον έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα τα παιδιά αυτά όντας έφηβοι ή ενήλικες να έρχονται αντιμέτωποι με προβλήματα, όπως διαταραχές διάθεσης και την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης (Humphreys et al., 2020).

Η κακοποίηση στην παιδική ηλικία δεν οδηγεί μόνο σε ψυχικές διαταραχές, αλλά μπορεί να συμβάλει σε υπερπλασία (καλοήθη ή κακοήθη), σε καρδιαγγειακές παθήσεις, ακραίες συμπεριφορές (αυτοκτονία) και σε σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα (Altun, 2018; Mutavi et al., 2018). Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, 3 στα 4 παιδιά ηλικίας 2 έως 4 ετών, έρχονται αντιμέτωπα με σωματική ή και ψυχολογική κακοποίηση από τους ίδιους τους γονείς τους ή τους φροντιστές τους (WHO, 2020). Η κατάθλιψη ορίζεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO, 2020) ως μια «ασθένεια η οποία χαρακτηρίζεται από επίμονη θλίψη και απώλεια ενδιαφέροντος για δραστηριότητες που φυσιολογικά κάθε άτομο απολαμβάνει, συνοδευόμενη με αδυναμία να φέρει εις πέρας καθημερινές δραστηριότητες, για τουλάχιστον δύο εβδομάδες. Η κατάθλιψη ως συνέπεια της κακοποίησης και παραμέλησης από το οικογενειακό περιβάλλον στην παιδική ηλικία, προκαλεί σωρεία προβλημάτων στην ανάπτυξη του ατόμου. Η κατάθλιψη, όπως και όλες οι ψυχικές διαταραχές, προσδιορίζεται από αριθμό συμπτωμάτων. Αυτά τα συμπτώματα επηρεάζουν όλα τα άτομα ανεξαρτήτου ηλικίας, φύλου και εθνικότητας και περιλαμβάνουν αίσθημα θλίψης, κόπωσης, έλλειψη δραστηριοτήτων που

παλαιότερα ευχαριστούσαν το άτομο, αίσθημα αναξιοσύνης, μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης, μειωμένη ικανότητα λήψης αποφάσεων, διαταραχές ύπνου (μειωμένος ή αυξημένος ύπνος), απώλεια ή αύξηση όρεξης και αύξηση ή απώλεια βάρους (Kneisl, Wilson and Trigoboff, 2004). Η κατάθλιψη έχει αποδειχθεί πως σχετίζεται με ακραίες και επικίνδυνες συμπεριφορές, στις οποίες μπορεί να προβεί το άτομο για να εξιλεωθεί (Altun, 2018). Το άτομο το οποίο αντιμετωπίζει κατάθλιψη μπορεί να οδηγηθεί σε αυτοτραυματισμούς ή ακόμη να προσπαθήσει να θέσει τέρμα στην ζωή του.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η διερεύνηση της ανάπτυξης συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και την ενήλικη ζωή, σε σχέση με τη κακοποίηση και παραμέληση στη παιδική ηλικία. Επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα:

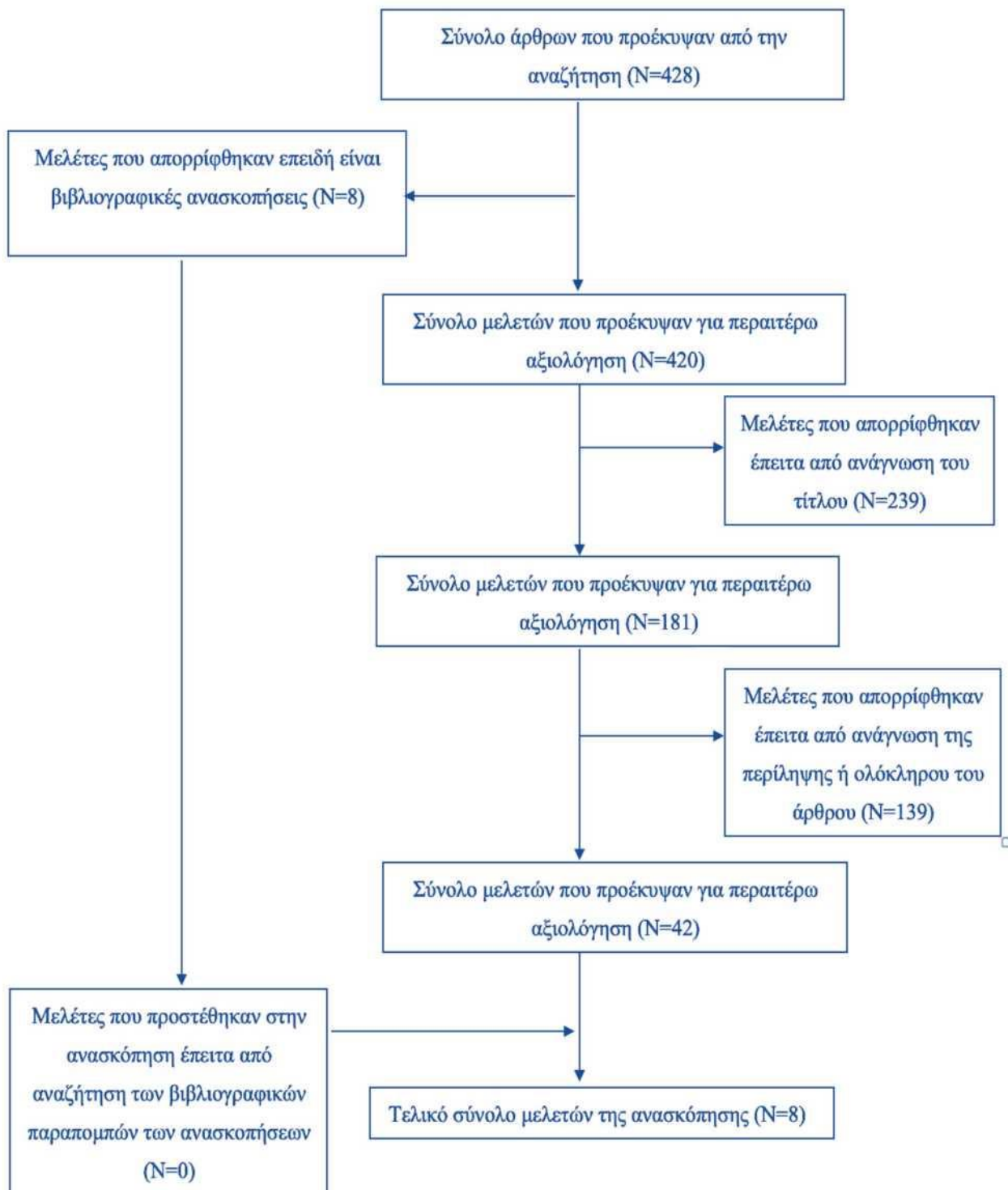
1. Σχετίζεται η κακοποίηση στην παιδική ηλικία με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία ή την ενήλικη ζωή;
2. Σχετίζεται η παραμέληση στην παιδική ηλικία με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία ή την ενήλικη ζωή;

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στρατηγική αναζήτησης: Έγινε συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Η αναζήτηση αφορά την περίοδο 2015 έως το 2020, στις βάσεις δεδομένων: PubMed, Cinahl και ProQuest. Αυτές οι βάσεις δεδομένων επιλέχθηκαν λόγω του ότι περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα από επιστημονικά άρθρα σχετικά με τη Νοσηλευτική επιστήμη και τη παρούσα μελέτη. Έγινε χρήση και συνδυασμός των παρακάτω λέξεων: «depression or depressive disorder or depressive symptoms», «neglect or abuse or mistreat or maltreat», «young adults or adolescents or teenagers» και «family, or families or parents or siblings», αλλά και του AND και OR. Επιπλέον έγινε χρήση όλων των συνώνυμων λέξεων με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της αναζήτησης. Η αναζήτηση έγινε στην Αγγλική γλώσσα, στην Ευρωπαϊκή και Διεθνή βιβλιογραφία. Επίσης έχει γίνει χρήση του PECO για τον καθορισμό του ερευνητικού ερωτήματος και τέθηκαν ορισμένα κριτήρια εισόδου καθώς και αποκλεισμού.

Κριτήρια Εισόδου: Χρονικός περιορισμός δημοσίευσης άρθρων: 2015-2020, η γλώσσα δημοσίευσης επιλεγόμενων άρθρων, να είναι η Αγγλική και να είναι προοπτικές ή συγχρονικές μελέτες, ποσοτικές, ποιοτικές ή μετά-αναλύσεις, να συμμετέχουν παιδιά ή έφηβοι ή ενήλικες που πιθανόν να εκτέθηκαν σε κακοποίηση ή παραμέληση στην παιδική ηλικία και να υπάρχει πρόσβαση σε πλήρες κείμενο.

Κριτήρια Αποκλεισμού: Μελέτες που δεν πληρούσαν τον χρονικό περιορισμό, ή η γλώσσα δημοσίευσης δεν ήταν προκαθορισμένη και μελέτες όπου δεν υπήρχαν σε πλήρες κείμενο.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ

Συνολικά επιλέγηκαν οκτώ (8) άρθρα τα οποία είχαν δημοσιευθεί από το 2015 μέχρι το 2020. Όλα τα άρθρα που συμπεριλήφθηκαν στην μελέτη είναι στην Αγγλική γλώσσα, δεδομένου ότι δεν έχει εντοπιστεί κάποιο άρθρο στην Ελληνική γλώσσα που να πληροί τα κριτήρια εισόδου. Από το σύνολο των οκτώ (8) μελετών, οι πέντε (5) από αυτές προέρχονται από την Βόρεια Αμερική (Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και Καναδά), μία από την Μαλαισία, μία από το Κουβέιτ και μία από το Ιράν. Περεταίρω, και οι οκτώ (8) μελέτες είναι ποσοτικές.

Οι μελέτες ομαδοποιούνται σε δύο βασικές κατηγορίες: α) η κακοποίηση στην παιδική ηλικία και η ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία ή ενήλικη ζωή που περιλαμβάνει τέσσερα άρθρα και β) η παραμέληση και η ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία ή ενήλικη ζωή που περιλαμβάνει εξίσου τέσσερα άρθρα.

Κακοποίηση στην παιδική ηλικία και ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία ή ενήλικη ζωή

Η διαχρονική μελέτη (Paul and Eckenrode, 2015), διερεύνησε τον τρόπο με τον οποίο ο τύπος και ο χρόνος της ψυχολογικής κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία συμβάλλει στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στα παιδιά ηλικίας 14 ετών. Το αποτέλεσμα της μελέτης ήταν ότι η ψυχολογική κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία αποτελεί παράγοντα που συμβάλλει στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης με επιβαρυνμένες συνέπειες για τα άτομα, περιλαμβανομένων των σκέψεων αυτοκτονικού ιδεασμού.

Η διαχρονική μελέτη (Jaschek et al., 2016), διερεύνησε παιδιά από δύο περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής για την συσχέτιση της σχέσης μεταξύ των τύπων της παιδικής κακοποίησης και των συμπτωμάτων κατάθλιψης. Η παρούσα μελέτη διαπίστωσε πως ο τόπος διαμονής των παιδιών αποτελούσε σημαντικό παράγοντα κινδύνου στη σχέση μεταξύ της κακοποίησης και της ανάπτυξης καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα πως η σεξουαλική, η σωματική και η πολλαπλή κακοποίηση, αλλά και η παραμέληση σχετίζονται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης.

Η περιγραφική-συγχρονική μελέτη (Ghazali, Chen and Aziz, 2018), είχε ως πρώτιστο σκοπό να διερευνήσει την σχέση μεταξύ της παιδικής κακοποίησης με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης και της διαταραχής μετατραυματικού στρες (PTSD). Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η κακοποίηση στην παιδική ηλικία σχετίζεται με την παραβατικότητα των ατόμων.

Η περιγραφική-συγχρονική μελέτη (Almazeedi et al., 2020), έχει ως

στόχο να προσδιορίσει τον επιπολασμό της σεξουαλικής, συναισθηματικής και σωματικής κακοποίησης στους πρωτοετείς φοιτητές του Πανεπιστημίου του Κουβέιτ. Η μελέτη οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως και οι τρεις προαναφερόμενοι τύποι παιδικής κακοποίησης συσχετίστηκαν με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης.

Παραμέληση και ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία ή ενήλικη ζωή

Η περιγραφική-συγχρονική μελέτη (Pirdehghan et al., 2016) διερεύνησε κατά πόσο οι ψυχικές διαταραχές (άγχος, στρες και κατάθλιψη) σχετίζονται με την κακοποίηση και την παραμέληση των παιδιών. Η μελέτη βρήκε μια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των τεσσάρων τύπων παιδικής κακοποίησης και της ανάπτυξης ψυχικών διαταραχών. Επίσης, η ισχυρότερη συσχέτιση μεταξύ των ψυχικών διαταραχών και της παιδικής κακοποίησης παρουσιάστηκε στον ψυχολογικό τομέα.

Η μελέτη ασθενών-μαρτύρων (Rnic et al., 2018) η οποία διεξήχθη στο Λονδίνο και τον Καναδά, εξέτασε την σχέση μεταξύ της συναισθηματικής, της σωματικής κακοποίησης και της παραμέλησης με την θεωρία αποκωδικοποίησης του μυαλού (RMET) σε νεαρούς ενήλικες που παρουσίασαν ή όχι κατάθλιψη. Τα αποτελέσματα της μελέτης παρουσίασαν αυξημένη συσχέτιση με την συναισθηματική και σωματική κακοποίηση και την παραμέληση.

Η μετά-ανάλυση (Humphreys et al., 2020) έχει ως σκοπό να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ των διαφόρων μορφών παιδικής κακοποίησης και την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης. Τα ευρήματα από τις μελέτες έδειξαν πως υπήρξε σημαντική συσχέτιση μεταξύ της παιδικής κακοποίησης και των καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Επίσης, όλες οι μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα πως όλοι οι τύποι παιδικής κακοποίησης, αλλά και η παραμέληση σχετίζονται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην ενηλικίωση.

Η διαχρονική μελέτη που διεξήχθη στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 2020 (Negriff et al., 2020) διερεύνησε το πως οι ψυχολογικές επιπτώσεις της παραμέλησης επηρεάζουν την ανάπτυξη του παιδιού στην εφηβεία. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν πως υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της κακοποίησης και της παραμέλησης στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης αλλά και άλλων ψυχικών διαταραχών στην εφηβεία.

Ερευνητές, χρονολογία, χώρα	Σκοπός	Μεθοδολογία	Εργαλεία	Κύρια ευρήματα
Elise Paul et al., USA 2015	Είναι η διερεύνηση για το πως η ψυχολογική κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία συμβάλλει στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στα παιδιά ηλικίας 14 ετών.	N=638 παιδιά ηλικίας 14 ετών. Διαχρονική μελέτη	The Longitudinal Studies of Child Abuse and Neglect, The Center for Epidemiologic Studies Depression Scale, Trauma Symptom Checklist for Children, The Audio Computer Assisted Self-Administered Interview, οι κλίμακες σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης, το όργανο σωματικής κακοποίησης και η υπό-κλίμακα τραυματισμού και υποτίμησης.	Τα κορίτσια παρουσίασαν σοβαρότερα συμπτώματα κατάθλιψης. Επιπλέον τα συμπτώματα κατάθλιψης μπορεί να οδηγήσουν σε αυτοκτονικό ιδεασμό.

Graciela Jaschek et al., USA and Puerto Rico 2016	Είναι η εξέταση ενός δείγματος παιδιών από τις Η.Π.Α. για την διεκρίνιση της σχέσης μεταξύ των τύπων παιδική κακοποίηση και των συμπτωμάτων κατάθλιψης.	N= 1041 παιδιά από την τις Η.Π.Α. και Πουέρτο Ρίκο ηλικίας 10 έως 13 ετών. Διαχρονική μελέτη	Εγιναν συνεντεύξεις και χρήση ερωτηματολογίων: ερωτηματολόγιο National Institute of Mental Health Diagnostic Interviews Schedule for Children, Version IV, Traumatic Experience Questionnaire, ερωτηματολόγιο σχέσης γονέα / παιδιού και το ερωτηματολόγιο Youth Self-Esteem.	Τα ευρήματα δηλώνουν την σχέση μεταξύ σεξουαλικής, σωματικής κακοποίησης και παραμέλησης με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης. Το 75.1% που βίωσε σεξουαλική κακοποίηση, το 61.6% που βίωσε πολλαπλή κακοποίηση και το 40.5% που βίωσε σωματική κακοποίηση εμφάνισε συμπτώματα κατάθλιψης. Επίσης η συνύπαρξη άλλων διαταραχών, ο τόπος διαμονής και η έκθεση σε βία σχετίζονται με την ανάπτυξη καταθλιπτικών συμπτωμάτων.
Pirdehghan A. et al., Iran 2016	Είναι η διερεύνηση μεταξύ ψυχικών διαταραχών (το άγχος, το στρες και την κατάθλιψη), σε σχέση με την κακοποίηση και την παραμέληση των παιδιών.	N=700 μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Ιράν. Περιγραφική μελέτη: συγχρονική	Depression Anxiety Stress Scales-42, Beck Anxiety Inventory, Beck Depression Inventory, κοινωνικο-δημογραφικό ερωτηματολόγιο και ένα ακόμη ερωτηματολόγιο το οποίο καταγράφει πληροφορίες σχετικά με την κακοποίηση των παιδιών όσο αφορά την παραμέληση, ψυχολογικούς, σωματικούς και σεξουαλικούς τομείς.	Το 93.5% του δείγματος υπέστη έστω και μια φορά κάποιο είδος κακοποίησης ή παραμέληση, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης (45.3%), άγχους (43.1%) και στρες (39.7%). Επιπλέον, η ψυχολογική κακοποίηση έχει αυξημένη συσχέτιση με την ανάπτυξη ψυχικών διαταραχών.
Ghazali S. et al., Malaysia 2018	Να διερευνήσει κατά πόσο η παιδική κακοποίηση σχετίζεται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης και PTSD.	N=207 εφήβους ηλικίας 12 έως 17 ετών. Περιγραφική-συγχρονική	Κοινωνικό-δημογραφικό ερωτηματολόγιο, Center for Epidemiologic Study Depression Scale, The Beck Youth Inventories-Second Edition, The Child Post-traumatic Stress Reaction Index, Juvenile Victimization Questionnaire.	Τα κακοποιημένα παιδιά παρουσίασαν κατάθλιψη και PTSD. Το 77.8% βίωσε σεξουαλική κακοποίηση και όλοι τους παρουσίασαν σοβαρές ψυχολογικές διαταραχές. Επίσης τα κακοποιημένα παιδιά παρουσίασαν υψηλά επίπεδα παραβατικότητας.
Rnic K. et al., Canadas 2018	Εξετάζει τη σχέση μεταξύ της συναισθηματικής κακοποίησης, της σωματικής κακοποίησης, και της παραμέλησης με τη θεωρία της αποκωδικοποίησης του μυαλού (RMET) σε νεαρούς ενήλικες που έχουν ή δεν έχουν κατάθλιψη.	N=125 άτομα ηλικίας 16 έως 31 ετών. Ασθενών - μαρτύρων	Reading the Mind in the Eyes Task, Structured Clinical Interview for DSM-IV Axis I Disorders, Hamilton Rating Scale for Depression, Beck Depression Inventory, Hamilton Rating Scale for Depression, Childhood Experiences of Care and Abuse scale.	Η κακοποίηση της παιδικής ηλικίας συσχετίστηκε σημαντικά με ατομικές διαφορές στη θεωρία της ικανότητας αποκωδικοποίησης του μυαλού σε καταθλιπτικούς και μη καταθλιπτικούς νέους ενήλικες. Το 55% παρουσίασε συναισθηματική κακοποίηση, το 36% σωματική κακοποίηση και το 33% παραμέληση.
Humphreys K. et al., Canadas and USA 2020	Είναι η διερεύνηση για τη σχέση μεταξύ των διαφόρων μορφών παιδικής κακοποίησης και της ανάπτυξης συμπτωμάτων κατάθλιψης.	192 άρθρα που ο αριθμός των ατόμων που έλαβαν μέρος σε όλες τις μελέτες ανέρχεται στα N=68.830. Μετά-ανάλυση	Childhood Trauma Questionnaire.	Όλοι οι τύποι κακοποίησης οδήγησαν σε συμπτώματα κατάθλιψης, αλλά η συναισθηματική κακοποίηση και συναισθηματική παραμέληση είχαν πολύ ισχυρή συσχέτιση με την ανάπτυξη καταθλιπτικών συμπτωμάτων.

Negriff S. et. al., USA 2020	Σκοπός της μελέτης, ήταν να διερευνηθεί, το πως οι ψυχολογικές επιπτώσεις της παραμέλησης, επηρεάζουν την ανάπτυξη του παιδιού στην εφηβεία.	N=454 παιδιά ηλικίας 9 έως 12 ετών (N=303 κακοποιημένα παιδιά και N=151 ομάδα σύγκρισης). Διαχρονική μελέτη	Maltreatment Case Record Abstraction Instrument, Trier Social Stress for Children, Children's Depression Inventory, Multidimensional Anxiety Scale for Children: Self-Perception Profile for Adolescents, Youth Self-Report, Child Behavior Checklist, Columbia Impairment Scale.	Τα παιδιά τα οποία κακοποιήθηκαν είχαν διπλάσιο ποσοστό καταθλιπτικών συμπτωμάτων και προβλημάτων συμπεριφοράς σε σχέση με την ομάδα σύγκρισης. Το 69,70% βίωσε παραμέληση, το 56.5% συναισθηματική κακοποίηση, το 50.2% σωματική κακοποίηση και το 19.8% σεξουαλική κακοποίηση.
Almazeedi H. et. al., Kuwait 2020	Να προσδιορίσει τον επιπολασμό της σεξουαλικής, συναισθηματικής και σωματικής κακοποίησης στους φοιτητές/τριες του πρώτου έτους του Πανεπιστημίου του Κουβέιτ.	N=2508 παιδιά που βρίσκονταν στον πρώτο χρόνο των σπουδών τους στο Πανεπιστήμιο του Κουβέιτ, ηλικίας 16 έως 24 ετών. Περιγραφική μελέτη: συγχρονικές	Κοινωνικό-δημογραφικό ερωτηματολόγιο, ISPCAN Child Abuse Screening Tools Retrospective, Patient Health Questionnaire.	Από τα 2508 άτομα που έλαβαν μέρος στην μελέτη, τα N=818 (35.6%) υπέστησαν σωματική κακοποίηση, N=1244 (53.5%) συναισθηματική κακοποίηση και N= 457 (19.8%) σεξουαλική κακοποίηση. Από αυτό το δείγμα το 76.6% παρουσίασε έντονα συμπτώματα κατάθλιψης.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Με βάση τα αποτελέσματα των μελετών που αναλύθηκαν στην παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση, έχει φανεί ότι η κακοποίηση και παραμέληση στην παιδική ηλικία σχετίζεται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και την ενηλικίωση. Επιπρόσθετα, υπάρχουν παράγοντες (όπως το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, το μειωμένο ετήσιο εισόδημα, ο τόπος διαμονής, κλπ) που συμβάλλουν στην κακομεταχείριση των παιδιών από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Πιο κάτω γίνεται συζήτηση για τις μορφές κακοποίησης και παραμέλησης που παρατηρήθηκαν στην ανασκόπηση αυτή καθώς και οι μορφές κακοποίησης και παραμέλησης που συσχετίστηκαν περισσότερο με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης.

Παράγοντες που πιθανόν να συμβάλλουν στην κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών και στην ανάπτυξη καταθλιπτικών συμπτωμάτων:

Οι κηδεμόνες των παιδιών στην παρούσα μελέτη (Paul and Eckenrode, 2015), παρουσίασαν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, μειωμένο ετήσιο εισόδημα ενώ ορισμένοι από αυτούς ανέφεραν συμπτώματα κατάθλιψης κατά την περίοδο κακοποίησης των παιδιών. Στη μελέτη (Jaschek et al., 2016), ο τόπος διαμονής, οι ψυχικές διαταραχές και η έκθεση στην βία η οποία δεν δείχνει να έχει τόσο ισχυρή συσχέτιση όσο τα δύο πρώτα, φάνηκε πως συνιστούν σημαντικούς παράγοντες κινδύνου μεταξύ της παιδικής κακοποίησης και των καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Αντίθετα, στις μελέτες (Carla L Storr et al., 2007; Tracy et al., 2014), φάνηκε πως η έκθεση στην βία αυξάνει τον κίνδυνο και την σοβαρότητα των ψυχικών διαταραχών στους εφήβους. Επιπλέον, ένα ακόμη σημαντικό εύρημα στην μελέτη (Jaschek et al., 2016) είναι πως η υποστήριξη των νέων από τους γονείς τους, η αυτοεκτίμηση και ο τρόπος αντιμετώπισης των νέων δεν φάνηκε να επιδρά στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης, ενώ αντίθετα οι μελέτες (Herman-Stahl and Petersen, 1996; Seiffge-Krenke, 2000; Carla L. Storr et al., 2007; Raffaelli et al., 2013), κατέληξαν στο συμπέρασμα πως η κοινωνική υποστήριξη και πιο συγκεκριμένα η υποστήριξη των νέων από τους γονείς τους, η αυτοεκτίμηση των νέων και ο τρόπος αντιμετώπισης των νέων, παίζουν σημαντικό ρόλο στην σχέση μεταξύ της παιδικής κακοποίησης και της ανάπτυξης

συμπτωμάτων κατάθλιψης.

Στη μελέτη (Almazeedi et al., 2020) το 26,80% των θυμάτων ανέφερε πως κακοποιήθηκε από κάποιον άλλο πέραν του γονικού του περιβάλλοντος ενώ το 10,50% από τον πατέρα τους και το 8,90% από την μητέρα τους. Αντίθετα, στην μελέτη (Nuttall and Jackson, 1994), η σωματική κακοποίηση σε παιδιά στις ΗΠΑ είχε διαπραχθεί κυρίως από τους γονείς, ενώ η σεξουαλική κακοποίηση είχε διαπραχθεί από άλλους πέραν του γονικού τους περιβάλλοντος.

Επιπρόσθετα, στη μελέτη (Rnic et al., 2018) φάνηκε πως η έκθεση σε ένα τύπο κακοποίησης σχετίστηκε με αυξημένη πιθανότητα έκθεσης και σε άλλους τύπους κακοποίησης. Αυτό έρχεται σε συμφωνία με την μελέτη των (Clemmons et al., 2003), η οποία οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως η έκθεση σε ένα τύπο κακοποίησης αυξάνει τον κίνδυνο του παιδιού να εκτεθεί και σε άλλους τύπους κακοποίησης.

Μορφές κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών:

Στη μελέτη (Paul and Eckenrode, 2015), η ψυχολογική κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία φάνηκε να συμβάλλει στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης. Τα καταθλιπτικά συμπτώματα των κοριτσιών κατά την χρονική περίοδο του δημοτικού σχολείου συσχετίστηκαν με την υποτίμηση, την τρομοκράτηση και την σωματική κακοποίηση, ενώ από την άλλη, στα αγόρια συσχετίστηκαν με την υποτίμηση και την απομόνωση. Αντίθετα, στην μελέτη των (Donovan and Brassard, 2011), η ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στα αγόρια και στα κορίτσια συσχετίστηκε με την λεκτική επιθετικότητα από τους γονείς.

Στην μελέτη (Ghazali, Chen and Aziz, 2018) το 77.8% των παραβατικών εφήβων βίωσαν σεξουαλική κακοποίηση κατά την παιδική τους ηλικία και όλοι τους παρουσίασαν σοβαρές ψυχικές διαταραχές. Το εν λόγω αποτέλεσμα, έρχεται σε συμφωνία με τις μελέτες των (Carla L Storr et al., 2007; Harzke et al., 2012; Adams et al., 2013; Falk, Thompson and Sanford, 2014),

οι οποίες ανέφεραν τον ίδιο επιπολασμό ψυχικών διαταραχών μεταξύ των παραβατικών εφήβων. Επίσης, μεταξύ των παραβατικών και μη παραβατικών εφήβων, παρουσιάστηκαν σημαντικές διαφορές όπως, η σεξουαλική κακοποίηση, η οικογενειακή θυματοποίηση, η παραμέληση, η σοβαρή επίθεση και η κακομεταχείριση.

Η μελέτη των (Almazeedi et al., 2020) που διεξήχθη στο Κουβέιτ διαπίστωσε πως από το σύνολο των συμμετεχόντων, το 53,50% βίωσε συναισθηματική κακοποίηση, το 35,60% βίωσε σωματική κακοποίηση και το 19,80% σεξουαλική κακοποίηση πριν από την ηλικία των 18 ετών. Αυτά τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αυξημένα σε σύγκριση με την μελέτη των (Viera and Garrett, 2005) που διεξήχθη στο Κουβέιτ το 2005. Αντίθετα, σε μελέτες που διεξήχθησαν στην Σαουδική Αραβία (Al-Eissa et al., 2015; Almuneef, Alghamdi and Saleheen, 2016), παρουσιάστηκαν υψηλότερα ποσοστά σωματικής και συναισθηματικής κακοποίησης, αλλά όχι σεξουαλικής κακοποίησης, σε σύγκριση με τα ποσοστά που παρουσιάστηκαν στο Κουβέιτ το 2020.

Αξιοσημείωτα είναι επίσης τα ευρήματα στη μελέτη (Negriff et al., 2020) σε σχέση με την κακοποίηση και την παραμέληση των παιδιών. Το MCRAI συμπέρανε πως το 69,70% του δείγματος βίωσε παραμέληση, το 56,50% συναισθηματική κακοποίηση, το 50,20% σωματική κακοποίηση και το 19,80% σεξουαλική κακοποίηση. Αντίθετα, το DCFS συμπέρανε πως το 40,9% του δείγματος βίωσε παραμέληση, το 17,8% βίωσε σωματική κακοποίηση, το 9,9% βίωσε συναισθηματική κακοποίηση και το 5% βίωσε σεξουαλική κακοποίηση. Εδώ παρατηρείται πως στο MCRAI και DCFS η ισχυρότερη μορφή κακοποίησης κατά την παιδική ηλικία φάνηκε να είναι η παραμέληση με ποσοστά 69,9% και 40,9% αντίστοιχα. Επίσης, η πιο συνηθισμένη μορφή παραμέλησης διαφάνηκε πως ήταν η εποπτική παραμέληση με 72,5% και η περιβαλλοντική παραμέληση με ποσοστό 61,60%.

Μορφές κακοποίησης και παραμέλησης που συσχετίστηκαν με την ανάπτυξη κατάθλιπτικών συμπτωμάτων:

Στη μελέτη (Paul and Eckenrode, 2015) φάνηκε πως η ψυχολογική κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία αποτελεί παράγοντα που συμβάλλει στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης και των σκέψεων αυτοκτονικού ιδεασμού. Σε παρόμοια ευρήματα οδηγήθηκε και η μελέτη των (English et al., 2015), όπου φάνηκε πως η συναισθηματική κακοποίηση απολήγει στην ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης, αλλά και στις σκέψεις αυτοκτονικού ιδεασμού.

Στη μελέτη (Almazeedi et al., 2020), ο επιπολασμός της συναισθηματικής κακοποίησης ήταν ελαφρώς υψηλότερος στους άνδρες, ενώ για την σεξουαλική κακοποίηση δεν βρέθηκε οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των ανδρών και των γυναικών. Η παρούσα μελέτη έρχεται σε αντίθεση με την μελέτη (May-Chahal, 2006), η οποία οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως ο επιπολασμός της συναισθηματικής κακοποίησης δεν ήταν αυξημένος στους άνδρες και πως υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών στην σεξουαλική κακοποίηση.

Πιο συγκεκριμένα στην μελέτη (Humphreys et al., 2020), η συναισθηματική κακοποίηση και η συναισθηματική παραμέληση είχαν την μεγαλύτερη συσχέτιση με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης από όλες τις μορφές κακοποίησης. Εν τέλει, όλες οι μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα πως όλες οι μορφές παιδικής κακοποίησης περιλαμβανομένης και της παραμέλησης σχετίζονται με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και ενηλικίωση.

Στη μελέτη (Negriff et al., 2020) το 65,30% της ομάδας που βίωσε κακοποίηση φαίνεται να εμφάνισε πολλαπλούς τύπους κακοποίησης όπως δείχνει το MCRAI. Τα αποτελέσματα δείχνουν πως αυτοί οι τύποι διαχωρίζονται σε σωματική κακοποίηση και παραμέληση με ποσοστό 36%, η συναισθηματική μαζί με την σωματική κακοποίηση στο 11,6%, η συναισθηματική, η σωματική

κακοποίηση και η παραμέληση με ποσοστό 32,60% και τέλος, οι τέσσερις τύποι στο 19,80%. Τα άτομα της ομάδας που βίωσαν και τους τέσσερις τύπους παρουσίασαν πολλαπλές δυσκολίες στην ανάπτυξη τους.

Περιορισμοί μελέτης

Στην παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση έχει καταστεί δυνατός ο εντοπισμός ενός περιορισμού ο οποίος πιθανόν να επηρεάζει την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση περιορίστηκε στην Αγγλική βιβλιογραφία, επομένως δεν έχει γίνει αναζήτηση άλλων μελετών που είναι δημοσιευμένες σε άλλη γλώσσα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, όλες οι μελέτες στην παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση συμφωνούν στο συμπέρασμα ότι η κακοποίηση και παραμέληση κατά την περίοδο της παιδικής ηλικίας έχει ως συνέπεια την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης στην εφηβεία και ενηλικίωση. Το γεγονός αυτό συνιστά απειλή, όχι μόνο για τη συνοχή των ατόμων και των οικογενειών τους αλλά και της δημόσιας υγείας, δεδομένου ότι τα άτομα αυτά χρειάζονται ιατροφαρμακευτική φροντίδα, η οποία δύναται να καταστεί δαπανηρή για την κοινότητα. Αρκετές μελέτες προέβλεψαν στην διαπίστωση πως ορισμένοι παράγοντες αυξάνουν τον κίνδυνο κακοποίησης και παραμέλησης ενός παιδιού. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του γονέα ή κηδεμόνα, το μειωμένο ετήσιο εισόδημα της οικογένειας, ο τόπος διαμονής, οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας, η οικογενειακή κατάσταση και οι ψυχικές διαταραχές τις οποίες μπορεί να αντιμετωπίζει ένας εκ των δύο γονέων ή και οι δύο.

Επιπρόσθετα, σχεδόν σε όλες τις μελέτες υπάρχει διαφορετική συσχέτιση ανάμεσα στην μορφή κακοποίησης και παραμέλησης σε σχέση με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης. Δηλαδή, σχεδόν σε κάθε μελέτη συσχετίστηκε διαφορετικός τύπος κακοποίησης και παραμέλησης με την κατάθλιψη. Οι τύποι που συσχετίστηκαν είναι η συναισθηματική κακοποίηση, η σωματική κακοποίηση, η σεξουαλική κακοποίηση και η παραμέληση. Αντίθετα, μόνο σε τρεις μελέτες παρουσιάστηκε το ίδιο αποτέλεσμα όσο αφορά στον τύπο κακοποίησης, ο οποίος ήταν η συναισθηματική κακοποίηση, η οποία συσχετίστηκε περισσότερο με την ανάπτυξη συμπτωμάτων κατάθλιψης.

Εν τέλει, αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στις επιπτώσεις που δύναται να προκληθούν από την κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών περιλαμβάνονται και οι σκέψεις αυτοκτονικού ιδεασμού οι οποίες θέτουν σε άμεσο κίνδυνο την σωματική ακεραιότητα του ατόμου.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Οι επαγγελματίες υγείας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην μείωση και έγκαιρη αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης των παιδιών. Είναι ουσιαστικό οι επαγγελματίες υγείας, να προλαβαίνουν και να αναγνωρίζουν έγκαιρα βίαιες συμπεριφορές, ως επίσης να παρέχουν στήριξη και καθοδήγηση στα θύματα κακοποίησης και παραμέλησης. Η καθοδήγηση καθίσταται αποτελεσματική μέσω της αποτελεσματικής ενημέρωσης των θυμάτων. Επιπλέον, η συνεργασία με ψυχολόγους μπορεί να ενισχύσει την προσπάθεια για ενδυνάμωση και στήριξη του ατόμου.

Καταληκτικά, είναι επιβεβλημένη η ανάγκη διεξαγωγής περαιτέρω μελετών επί του θέματος, εφόσον αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα που ταλανίζει τις σύγχρονες κοινωνίες του 21ου αιώνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Al-Eissa, M. A. et al. (2015) 'Determining child maltreatment incidence in Saudi Arabia using the ICAST-CH: A pilot study', *Child Abuse and Neglect*, 42, pp. 174-182. doi: 10.1016/j.chia-bu.2014.08.016.
2. Almazeedi, H. et al. (2020) 'Prevalence of child abuse and its association with depression among first year students of Kuwait university: A cross-sectional study', *Eastern Mediterranean Health Journal*, 26(8), pp. 948-956. doi: 10.26719/emhj.20.049.
3. Almuneef, M. A., Alghamdi, L. A. and Saleheen, H. N. (2016) 'Family profile of victims of child abuse and neglect in the Kingdom of Saudi Arabia', *Saudi Medical Journal*, 37(8), pp. 882-888. doi: 10.15537/smj.2016.8.14654.
4. Altun, H. (2018) 'Assessment of Depression Level, Suicidal Thoughts, and Suicide Attempts in Childhood Sexual Abuse', 8(3), pp. 111-118.
5. Bohman, H. et al. (2010) 'Somatic symptoms as a marker for severity in adolescent depression', *Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics*, 99(11), pp. 1724-1730. doi: 10.1111/j.1651-2227.2010.01906.x.
6. Clemmons, J. C. et al. (2003) 'Co-occurring forms of child maltreatment and adult adjustment reported by Latina college students', *Child Abuse and Neglect*, 27(7), pp. 751-767. doi: 10.1016/S0145-2134(03)00112-1.
7. Donovan, K. L. and Brassard, M. R. (2011) 'Trajectories of maternal verbal aggression across the middle school years: Associations with negative view of self and social problems', *Child Abuse and Neglect*, 35(10), pp. 814-830. doi: 10.1016/j.chiabu.2011.06.001.
8. English, D. et al. (2015) 'Why should child welfare pay more attention to emotional maltreatment?', *Children and Youth Services Review*, 50, pp. 53-63. doi: 10.1016/j.childyouth.2015.01.010.
9. Falk, D., Thompson, S. J. and Sanford, J. (2014) 'Posttraumatic stress among youths in juvenile detention', *Journal of evidence-based social work*, 11(4), pp. 383-391. doi: 10.1080/10911359.2014.897111.
10. Ghazali, S. R., Chen, Y. Y. and Aziz, H. A. (2018) 'Childhood Maltreatment and Symptoms of PTSD and Depression Among Delinquent Adolescents in Malaysia', *Journal of Child and Adolescent Trauma*, 11(2), pp. 151-158. doi: 10.1007/s40653-017-0196-2.
11. Harzke, A. J. et al. (2012) 'Prevalence of psychiatric disorders in the Texas juvenile correctional system', *Journal of Correctional Health Care*, pp. 143-157. doi: 10.1177/1078345811436000.
12. Herman-Stahl, M. and Petersen, A. C. (1996) 'The protective role of coping and social resources for depressive symptoms among young adolescents', *Journal of Youth and Adolescence*, 25(6), pp. 733-753. doi: 10.1007/BF01537451.
13. Humphreys, K. L. et al. (2020) 'Child maltreatment and depression: A meta-analysis of studies using the Childhood Trauma Questionnaire', *Child Abuse and Neglect*, 102(January), p. 104361. doi: 10.1016/j.chiabu.2020.104361.
14. Jaschek, G. et al. (2016) 'Association of child maltreatment and depressive symptoms among Puerto Rican youth', *Child Abuse and Neglect*, 58, pp. 63-71. doi: 10.1016/j.chiabu.2016.06.016.
15. Kneisl, C. R., Wilson, H. S. and Trigoboff, E. (2004) *Contemporary Psychiatric-Mental Health Nursing*.
16. May-Chahal, C. (2006) 'Gender and Child Maltreatment: The Evidence Base', *Social Work & Society*, 4(1), pp. 9-11. Available at: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-11-5399> (Accessed: 11 March 2021).
17. Mutavi, T. et al. (2018) 'Incidence of depressive symptoms among sexually abused children in Kenya', *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 12(1), pp. 1-9. doi: 10.1186/s13034-018-0247-y.
18. Negriff, S. et al. (2020) 'The Young Adolescent Project: A longitudinal study of the effects of maltreatment on adolescent development', *Development and Psychopathology*, 32(4), pp. 1440-1459. doi: 10.1017/S0954579419001391.
19. Nuttall, R. and Jackson, H. (1994) 'Personal history of childhood abuse among clinicians', *Child Abuse and Neglect*, 18(5), pp. 455-472. doi: 10.1016/0145-2134(94)90030-2.
20. Paul, E. and Eckenrode, J. (2015) 'Childhood psychological maltreatment subtypes and adolescent depressive symptoms', *Child Abuse and Neglect*, 47, pp. 38-47. doi: 10.1016/j.chia-bu.2015.05.018.
21. Pirdehghan, A. et al. (2016) 'Child abuse and mental disorders in Iranian adolescents', *Iranian Journal of Pediatrics*, 26(2). doi: 10.5812/ijp.3839.
22. Raffaelli, M. et al. (2013) 'Stress, social support, and depression: A test of the stress-buffering hypothesis in a Mexican sample', *Journal of Research on Adolescence*, 23(2), pp. 283-289. doi: 10.1111/jora.12006.
23. Rnic, K. et al. (2018) 'Childhood emotional abuse, physical abuse, and neglect are associated with theory of mind decoding accuracy in young adults with depression', *Psychiatry Research*, 268(December 2017), pp. 501-507. doi: 10.1016/j.psychres.2018.07.045.
24. Seiffge-Krenke, I. (2000) 'Causal links between stressful events, coping style, and adolescent symptomatology', *Journal of Adolescence*, 23(6), pp. 675-691. doi: 10.1006/jado.2000.0352.
25. Storr, Carla L. et al. (2007) 'Childhood antecedents of exposure to traumatic events and posttraumatic stress disorder', *American Journal of Psychiatry*, 164(1), pp. 119-125. doi: 10.1176/ajp.2007.164.1.119.
26. Storr, Carla L. et al. (2007) 'Childhood antecedents of exposure to traumatic events and posttraumatic stress disorder', *American Journal of Psychiatry*, 164(1), pp. 119-125. doi: 10.1176/ajp.2007.164.1.119.
27. Tracy, M. et al. (2014) 'Traumatic event exposure and depression severity over time: results from a prospective cohort study in an urban area', *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 49(11), pp. 1769-1782. doi: 10.1007/s00127-014-0884-2.
28. Viera, A. J. and Garrett, J. M. (2005) 'Understanding interobserver agreement: The kappa statistic', *Family Medicine*, 37(5), pp. 360-363. Available at: http://www1.cs.columbia.edu/~julia/courses/CS6998/Interrater_agreement.Kappa_statistic.pdf (Accessed: 11 March 2021).
29. WHO, 2020 (2020) 'Depression'. Available at: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/depression> (Accessed: 17 January 2021).
30. World Health Organization (no date) *Violence against children-WHO 2021*. Available at: https://www.who.int/health-topics/violence-against-children#tab=tab_2 (Accessed: 17 January 2021).